

Advies over het beheer van grote meeuwen via nepeieren

Adviesnummer: **INBO.A.3773**
Auteur(s): **Eric Stienen**
Contact: **Lieve Vriens (lieve.vriens@inbo.be)**
Kenmerk aanvraag: **ANB-INBO-2019-10**
Geadresseerden: **Agentschap voor Natuur en Bos
VAC Herman Teirlinck
T.a.v. Veerle Versteirt
Havenlaan 88 bus 75
1000 Brussel
veerle.versteirt@vlaanderen.be**

Dr. Maurice Hoffmann
Administrateur-generaal wnd.

Aanleiding

Naar aanleiding van een gepland provinciaal overleg over meeuwenoverlast ontving de provinciegouverneur een schrijven over het leggen van nepeieren ter bestrijding van de zilvermeeuw. In de brief worden publicaties aangehaald die zouden aantonen dat dit een dieronvriendelijke methode is, die bovendien niet werkt op termijn (Anoniem, 2018; Camphuysen, 2018; Gemeente Leiden, 2007). Het Agentschap voor Natuur en Bos vraagt verduidelijking over deze manier van bestrijding.

Vraag

1. Beschikt het INBO over aanwijzingen dat het vervangen van eieren door nepeieren een dieronvriendelijke methode is? Zoja, welke?
2. Wat zijn de resultaten van deze methode op langere termijn?

Toelichting

1 Ethiek

Het vervangen van eieren door nepeieren mag uitsluitend gebeuren wanneer er door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) een vergunning is afgegeven voor een afwijking op het Soortenbesluit¹. Zulke vergunning wordt alleen onder strikte voorwaarden verleend. In het geval van meeuwenoverlast gaat dat meestal om het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of de veiligheid van het luchtverkeer. In principe wordt de vergunning alleen afgegeven bij aantoonbare overlast en wanneer er eerst andere middelen zijn geprobeerd om te voorkomen dat er meeuwen tot broeden komen (bijvoorbeeld regelmatig betreden van de broedsite in de vestigingsfase, het afschermen van de site met netten, etc.). Pas wanneer is aangetoond dat deze middelen niet werken of niet mogelijk zijn, mag worden overgegaan tot andere maatregelen zoals het vervangen van de eieren door nepeieren.

2 Effectiviteit (naar Stienen *et al.* 2019)

Het vervangen van de eieren van grote meeuwen (zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw) door nepeieren heeft primair als doel om de agressie ten aanzien van mensen alsook de geluidshinder te beperken. Grote meeuwen zijn over het algemeen niet agressief ten aanzien van mensen. Echter rond het uitkomen van de eieren en in de kuikenfase neemt het agressieve gedrag toe. Sommige individuen verdedigen hun nestomgeving dan zeer fel en durven daarbij ook aanvallen uit te voeren op mensen of roofdieren die hun territorium te dicht benaderen. Meestal gaat dat om schijnaanvallen die als doel hebben de indringer te verjagen. In uitzonderlijke gevallen wordt de indringer daadwerkelijk geraakt. De meeuw slaat dan in volle vlucht zijn poten bij voorkeur tegen het achterhoofd van de indringer, wat lelijke verwondingen kan opleveren. Het verdedigen van het nest gaat gepaard met veel gekrijs wat verklaart waarom de dieren vooral krijsen rond de broedperiode. Door de atmosferische omstandigheden en minder lawaai van andere bronnen, reikt dat geluid vooral 's ochtends zeer ver. In de broedperiode begint dat bovendien al om 4 uur in de ochtend.

Jonge meeuwen keren als ze geslachtsrijp zijn (4 à 5 jaar na de geboorte) vaak terug naar hun geboortegrond en houden op die manier de lokale populatie op peil. Omdat het vervangen van de eieren zorgt voor een nihil broedsucces zal de aanwas van de populatie

¹ Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer BS 13/08/2009

met nieuwe rekruten verminderen en zullen de aantallen op termijn waarschijnlijk afnemen. Bovendien sluiten immigranten (bijvoorbeeld uit verstoorde kolonies) zich graag aan bij succesvolle broedparen. Meeuwen met grote kuikens zijn voor hen een indicatie voor een geschikte broedlocatie waar ze in het daaropvolgende jaar een broedpoging kunnen wagen. Succesvolle kolonies waar nog potentie is tot groei (voldoende nestgelegenheid en voedsel) werken als een soort magneet en trekken vogels aan uit de ruime omgeving (vaak jonge vogels die nog op zoek zijn naar een nestgelegenheid of elders verstoorde vogels). Omgekeerd worden onsuccesvolle kolonies vermeden, in die zin helpt het plaatsen van nepeieren om een verdere groei van de lokale populatie te voorkomen.

In principe zijn grote meeuwen echter zeer plaatstrouw en blijven ze jarenlang (tot 25 jaar lang) gebruik maken van hetzelfde territorium. Wanneer een broedpaar enkele jaren na elkaar een slecht broedsucces heeft, verlaat het vaak het territorium om elders te gaan broeden. Het leggen van nepeieren zal dus inderdaad zorgen voor verplaatsingen van grote meeuwen, maar dat wil nog niet zeggen dat de aantallen zullen afnemen. De verstoorde meeuwen zullen op zoek gaan naar nieuwe broedplaatsen in de ruime omgeving van hun oorspronkelijke broedplaats. Liefst sluiten ze zich aan bij succesvolle broedparen in de directe omgeving, maar als het daar aan ontbreekt zullen ze op zoek gaan naar nieuwe nestgelegenheid waar ze wel ongestoord kunnen broeden. Bestrijding van meeuwen op plaatsen waar ze tot overlast zijn, zou daarom best gepaard gaan met opvang van meeuwen in gebieden waar ze geen of minder overlast veroorzaken. In Vlaanderen zijn er echter nauwelijks nog gebieden waar ze ongestoord kunnen broeden. In het verleden waren er grote kolonies in de havens van Zeebrugge en Oostende, maar die zijn grotendeels ongeschikt geworden door het aanleggen van haveninfrastructuur, het afbreken van gebouwen, bestrijding van meeuwen en de komst van de vos. De verstoorde meeuwen hebben zich deels verplaatst naar buitenlandse kolonies en voor een groot deel verspreid over Vlaanderen. Bij gebrek aan nestgelegenheid op de grond, zijn ze op zoek gegaan naar alternatieve nestgelegenheid op daken. In 2018 broedde 75% van de totale Vlaamse populatie op daken. Ook werden broedgebieden van beschermde sternensoorten in Zeebrugge en het Zwin ondertussen deels ingenomen door verstoorde meeuwen.

Met andere woorden: het huidige bestrijdingsbeleid lost de problemen niet op, hooguit tijdelijk en lokaal, maar niet op lange termijn of op grotere schaal. Momenteel wordt er door het ANB gewerkt aan een beheerplan grote meeuwen op Vlaams niveau waarin enerzijds aandacht zal zijn voor bestrijding en anderzijds voor opvang van meeuwen. Om de overlast daadwerkelijk te doen afnemen moet er voldoende geschikte broedgelegenheid voor de hele populatie grote meeuwen voorzien worden.

Conclusie

Het vervangen van eieren van grote meeuwen door nepeieren is wettelijk strikt gereguleerd en alleen bij uitzondering toegestaan.

Het leidt op korte termijn tot een verminderde agressie ten aanzien van mensen en minder geluidsoverlast. De geviseerde broedparen zullen binnen enkele jaren hun broedplaats verlaten. Doordat ze enkele jaren onsuccesvol zijn, zullen ze minder gemakkelijk andere broedparen aantrekken. Lokaal kan dit leiden tot een significante afname van de overlast en een afname van het aantal broedparen.

Bij gebrek aan alternatieve broedgelegenheid zullen de verstoorde meeuwen elders gaan broeden en vooral op daken in stedelijke en industriële gebieden. Dat betekent dat de problemen zich verplaatsen en dat er op lange termijn weinig tot geen resultaat valt te verwachten van deze methode. Pas wanneer er voldoende geschikte broedgelegenheid zal zijn op plaatsen waar de meeuwen wel gewenst zijn kan er een effectief en duurzaam beheer worden gevoerd.

Referenties

Anoniem (2018). Tijdschrift Zandkorrels December 2018. Opvangcentrum voor vogels en wilde dieren Oostende, Oostende.

Camphuysen K. (2018). De zilvermeeuw. Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen, 285 pp. ISBN 978 90 450 3604

Gemeente Leiden (2007). Meeuwen in Leiden (naar de folder: 'Gulls. How to stop them nesting on your roof, Gloucester, GB).

Stienen E., Courtens W., Van de walle M., Vanermen N., Verstraete H. (2019). Monitoring van kustbroedvogels in de SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' en de westelijke voorhaven van Zeebrugge tijdens het broedseizoen 2018. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2019(4). INBO, Brussel.